DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 7
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 7)

1. İç Anadolu'da, yaklaşık 38° kuzey paraleli ve 35° doğu meridyeni üzerinde bulunan bir lisenin coğrafya kulübü, okul bahçesine bir Güneş saati kurmuştur. Öğrenciler, gölge oluşturan metal mili kuzey–güney doğrultusunda ve ucu kuzeyi gösterecek biçimde yerleştirmiştir. Kulüp bir yıl boyunca her ayın 21'inde öğle vakti milin gölge boyunu ölçmüş, sonuçları okul panosuna asmıştır. Öğrenciler ayrıca Güneş saatinin tam 12.00'yi gösterdiği anda okulun duvar saatinin 12.40'ı gösterdiğini fark etmiştir.

1.1. Okulda 21 Haziran ve 21 Aralık günlerinde öğle vakti Güneş ışınlarının geliş açısını işlemle bulunuz. Bu değerlerden yararlanarak panodaki gölge boyunun hangi tarihte en kısa, hangi tarihte en uzun olduğunu yazınız. Öğle vakti gölgenin yıl boyunca neden hep kuzeye düştüğünü Türkiye'nin **mutlak konumuyla** açıklayınız.

1.2. Güneş saati 12.00'yi gösterdiğinde duvar saatinin 12.40'ı göstermesinin nedenini işlemle açıklayınız. İzmir'de (yaklaşık 27° D) kurulmuş bir Güneş saati 12.00'yi gösterdiğinde duvar saatlerinin kaçı göstereceğini bulunuz. Türkiye'de bu farkın en az olduğu kesimi nedeniyle yazınız.

2. Kurgusal Dereboyu ilçesinde eylül ayındaki şiddetli yağışlardan sonra dere taşmış, ilçenin alçak kesimlerini

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

sel basmıştır. İl afet koordinasyon merkezinde yürütülen çalışmalardan bazıları aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Selden bir gün sonra Dünya yörüngesindeki bir gözlem uydusunun algılayıcıları, ilçe yüzeyinden yansıyan ışınları kaydetmiş; görüntüler yer istasyonuna gönderilip işlenerek su altında kalan alanlar belirlenmiştir.
- **II.** Arama kurtarma ekiplerinin yanlarında taşıdığı el tipi cihazlar, uydulardan aldıkları radyo sinyalleriyle ekiplerin enlem, boylam ve yükselti bilgisini anlık olarak merkezdeki ekrana aktarmıştır.
- **III.** Merkezdeki harita mühendisi ve afet yönetimi uzmanları, çalışmaya başlamadan önce hangi verilerin toplanacağına, verilerin nasıl depolanıp hangi sırayla analiz edileceğine karar vermiştir.
- **IV.** Bilgisayardaki bir program, su basan alanları, mahalle nüfuslarını, okul ve hastaneleri ve yol ağını ayrı katmanlar hâlinde çakıştırmış; her mahallede su altında kalan konut sayısını hesaplayıp haritasını çizmiştir.
- **V.** Yeryüzündeki izleme istasyonları, konum uydularının yörüngedeki yerini ve saatlerini sürekli denetleyerek ekiplerin cihazlarına hatalı konum bilgisi gitmesini önlemiştir.

2.1. Her çalışmanın hangi mekânsal bilgi teknolojisine (coğrafi bilgi sistemleri, uzaktan algılama ya da Küresel Konumlandırma Sistemi) ait olduğunu ve o teknolojinin hangi bileşeni ya da aşamasıyla ilgili olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Teknoloji	Bileşen ya da aşama
I		
II		
III		
IV		
V		

2.2. Dereboyu'ndaki çalışmada uzaktan algılama ve Küresel Konumlandırma Sistemi'nin coğrafi bilgi sistemlerine hangi verileri sağladığını yazınız. Bu verilerle coğrafi bilgi sistemlerinde yapılabilecek **bir** analizi ve analizin sel sonrası yardım çalışmalarına katkısını açıklayınız.

3. Kızılırmak vadisindeki kurgusal Çayüstü kasabasında haziran ayının bir gününde, sabah açık olan gökyüzü öğleden sonra hızla değişmiştir. Kasabanın tarım danışmanı gün boyunca yaptığı gözlemleri aşağıdaki tabloya

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

kaydetmiştir. Önceki gece kasabaya hafif yağmur yağmıştır.

Saat	Sıcaklık	Bağıl nem	Gökyüzü	Rüzgâr
08.00	18 °C	%70	Açık; toprak gece yağan yağmurdan nemli	Sakin
11.00	27 °C	%55	Pamuk görünümlü, küçük beyaz bulutlar	Hafif
13.00	31 °C	%48	Bulutlar dikey olarak büyüyor, tepeleri kule gibi yükseliyor	Hafif, yönü değişken
14.30	29 °C	%56	Batıdaki bulutun tabanı koyulaştı, tepesi örs gibi yayıldı; uzaktan gök gürültüsü	Birden sertleşen, toz kaldıran rüzgâr

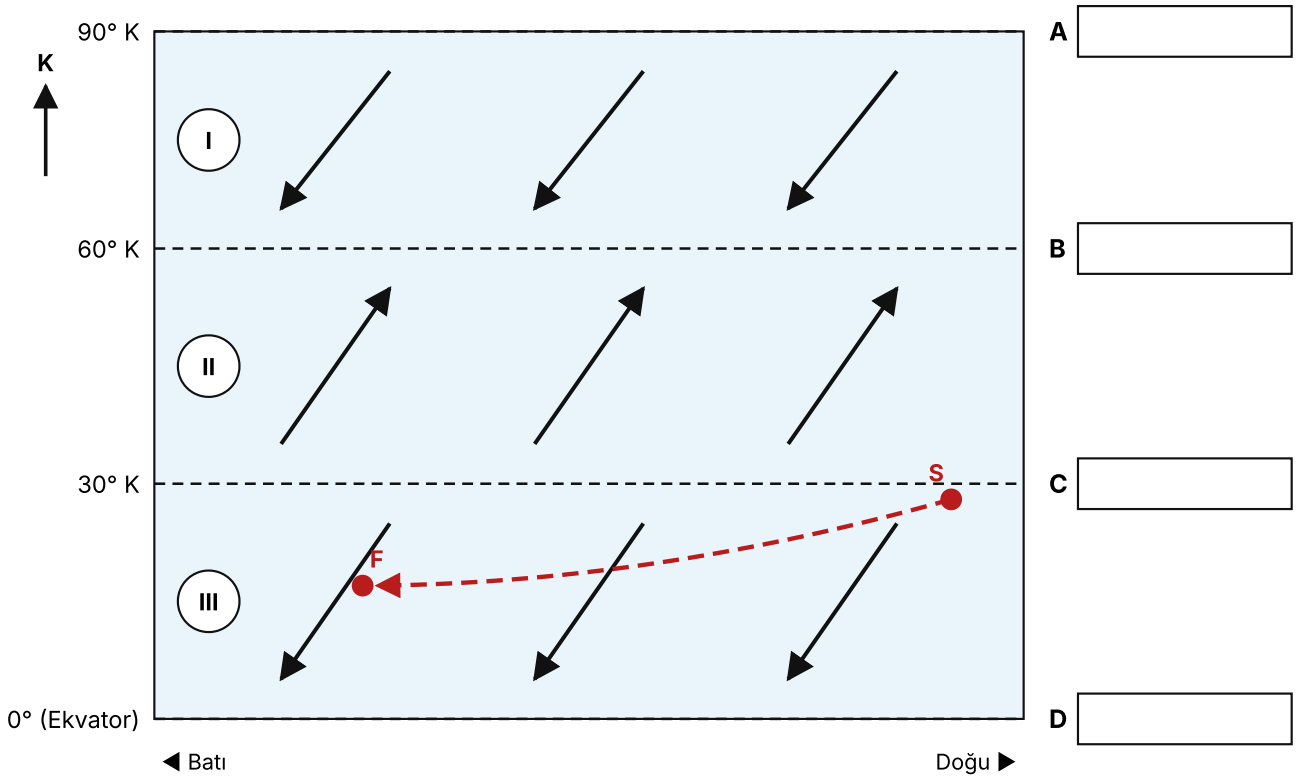
3.1. Tablodaki gözlemlerden yararlanarak kasabada 14.30'dan sonraki bir iki saat içinde görülebilecek hava olaylarını tahmin ediniz. Tahmininizi tablodaki **iki** değişimle gerekçelendiriniz.

3.2. Kasabadaki kiraz bahçelerinde hasada iki hafta kalmıştır. Aynı akşam köy meydanında açık havada bir düğün yapılacaktır. Tahmininize göre kiraz üreticilerinin ve düğün sahiplerinin alabileceği **ikişer** önlemi yazınız.

4. Her yıl aralık ayında Kanarya Adaları'ndaki La Gomera'dan (yaklaşık 28° K) başlayıp Karayipler'deki Antigua'da (yaklaşık 17° K) sona eren bir okyanus kürek yarışı düzenlenmektedir. Yelkeni ve motoru olmayan teknelerle Atlas Okyanusu'nu doğudan batıya geçen kürekçiler, yolculuğun büyük bölümünde rüzgârı ve dalgaları arkalarına alarak ilerler. Okyanusu batıdan doğuya geçen kürek yolculukları ise genellikle daha kuzeydeki enlemlerde (yaklaşık 40°–50° K) yapılır.

Şekil 1'de Kuzey yarım küredeki sürekli basınç kuşakları, yeryüzüne yakın rüzgârlar ve yarışın rotası şematik olarak gösterilmiştir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Siyah ok: yeryüzüne yakın rüzgârın gidiş yönü · Kırmızı kesikli çizgi: yarış rotası (S başlangıç, F bitiş) · Şema ölçeksizdir.

Şekil 1. Kuzey yarım kürede basınç kuşakları, yüzey rüzgârları ve kürek yarışının rotası (şematik)

4.1. Şekil 1'deki A, B, C ve D kutularına gelmesi gereken basınç kuşaklarının adlarını ve oluşumlarının termik mi dinamik mi olduğunu, I, II ve III ile gösterilen rüzgârların adlarını aşağıdaki tablolara yazınız.

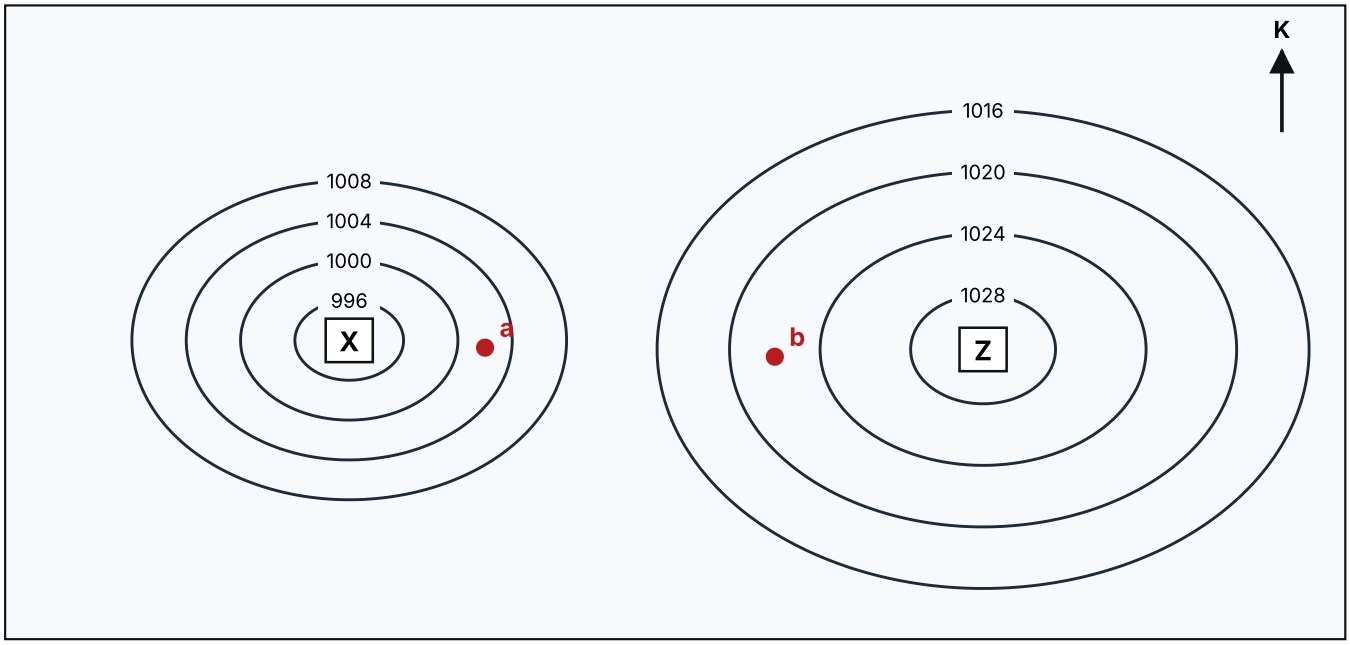
Kutu	Basınç kuşağı	Termik / Dinamik
A		
B		
C		
D		

No	Rüzgâr
I	
II	
III	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.2. Kürekçilerin yarışı doğudan batıya yapmasının nedenini Şekil 1'deki basınç ve rüzgâr ilişkisiyle açıklayınız. Okyanusu batıdan doğuya geçecek bir ekibin neden daha kuzeydeki enlemleri seçtiğini yazınız. Rotanın Ekvator'a kadar indirilmemesinin nedenini Ekvator çevresindeki basınç ve hava hareketleriyle açıklayınız.

5. Şekil 2'de Kuzey yarım kürenin orta enlemlerindeki kurgusal bir bölgenin bir kış gününe ait yer seviyesi izobar haritası verilmiştir. Haritada X ve Z basınç merkezlerini, a ve b ise bölgedeki iki meteoroloji istasyonunu göstermektedir.

Çizgiler: izobar (eş basınç eğrisi), değerler hPa · İzobar aralığı 4 hPa · Şematik, ölçeksiz

Şekil 2. Kurgusal bir bölgenin bir kış gününe ait izobar haritası (şematik)

5.1. X ve Z merkezlerinin hangi basınç merkezi olduğunu ve bu merkezlerde yatay hava hareketinin yönünü yazınız. a ve b istasyonlarının yaklaşık basınç değerlerini belirleyiniz. Hangi istasyonda rüzgârın daha hızlı esmesinin beklendiğini haritadaki izobarlarla gerekçelendiriniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.2. X ve Z merkezlerinin etkisindeki yerlerde beklenen hava koşullarını dikey hava hareketi, sıcaklık, nem ve yağış arasındaki ilişkiyle açıklayınız. Z merkezi kışın günlerce aynı kentin üzerinde kalırsa kentte hava kirliliğinin neden artabileceğini yazınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif